

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. V. Vtrùm causa requirat existentiam ad causandum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

Dices: Ergo quando ego video Petrum, qui vidit Ioannem, etiam dicar eodem modo videre Ioannem, sicut causa remota dicitur influere. Nego consequentiam, quia habent se disparatè omnino ibi visio mea de Petro, & visio Petri de Ioanne, & consequenter tunc non solum in re, sed neque quoad vulgarem modum dicendi, dicar videre Ioannem: sicut non dicor videre solem, quia ex lecto videam Petrum stantem in fenestra, qui inde solem intuetur.

38 Alia verò sunt denominationes, quæ ex connectione in eodem genere proveniunt, & istæ sunt rigorosiores. Ita tectum dicitur pendere verè à fundamento, & sustentari, quia licet immediatè non pendeat, pendet tamen eò quòd pendet à muris, & hi à fundamento: cuiusmodi est denominatio causæ remotæ, quæ proculdubio est maior quàm parietis visi ob albedinem, vel hominis tacti, propterea quòd eius vestes tangantur.

Tandem alia est denominatio magis rigorosa, quæ ab immediatà formâ provenit, siue sit causâ, siue in alio genere, vt v. g. hominis vbiati ab vicatione sibi immediatâ, & caloris calefacientis ab actione immediatâ. His de re notatis, cetera de modo loquendi facilia.

SECTIO V.

Vtrum causa requirat existentiam ad causandum.

NON disputo, vtrum existentia sit conditio, an ratio formalis ad causandum: nam in sententiâ eam non distinguente ab essentia, certum est, futuram rationem formalem causandi, sicut & ipsam essentiam: in sententiâ verò eam distinguente, solum erit condictio, nam substantia ignis producta v. g. non continetur in existentia distinctâ, quæ est accidens ignis producentis, sed in ipsâ substantiâ ignis. Solum ergo querimus, vtrum res ad causandum necessariò debeat existere, an verò, etiam si non existat actu, possit aliquid de præsentia causare physicè. De hac questione bene P. Suarez Disputatione 14. Metaphysicæ, sectione 3. & Hurtadus Disputatione 8. sectione 5.

Causam, quæ numquam habuit existentiam, non posse aliquid physicè producere, omnino indubitatum est inter omnes Philosophos, ita vt nullus id negauerit. Thomistæ tamen nonnulli docent, eam quæ immediatè antea habuit existentiam, posse, etiam si non existat iam, in instanti sequenti aliquid physicè producere. Quod probant Primò, quia Sacramenta physicè causant gratiam in primo instanti subsecuto ad eorum existentiam, in quo iam non existunt, ergo causa non existens, si immediatè antea existit, poterit aliquid physicè operari. De concursu Sacramenti in gratiam disputant Theologi 3. Parte, vbi ego de illo tractavi: iam autem hoc à me vt certum statuitur, non posse à Sacramentis physicè produci gratiam, nisi aliquid illorum physicè existat quando ipsa gratia produci-
40 tur, quod statim probatur ratione communis omnibus causis. Hic adverte, à Thomistis

committi circulum: probant enim, Sacramenta operari physicè gratiam quando non existunt, quia causa potest operari etiam si non existat; in præsentia autem probant, causas posse operari et si non existant, quia Sacramenta non existentia produciunt physicè gratiam.

Secundò arguunt: Quia non moriuntur nisi viuentia, ergo in instanti mortis viuentia mutantur realiter, ergo etiam poterunt operari realiter; sed tunc non existunt realiter, ergo aliquid non existens realiter potest operari. Hoc argumentum leuissimum est, cui respondeo, eius auctores interrogando, an in ipso instanti mortis existant viuentia, an non. Si existunt, ergo simul sunt mortua & viua, quod in terminis repugnat. Si verò tunc non sunt viuentia, ergo in eo instanti non moritur viuens quod tunc sit, sed quod antea fuit viuens; hoc autem nihil aliud est in re quàm immediatè antea fuisse viuens, & modò non esse, vnde tunc in eo instanti non mutatur viuens, sed corrumpitur: si enim tunc mutaretur viuens, ergo tunc maneret ipsum viuens aliter ac antea; sed tunc non manet vllò modo, ergo neque vt antea. Neque aliter, quia hæc mutatio includit necessariò existentiam rei mutatæ; dicitur tamen corrumpi, non quia tunc ipsum, quod dicitur corrumpi, existat, sed quia immediatè antea existit, & tunc non existit, ad quod non requiritur illud tunc existere, imò potius id repugnat, quia non potest simul aliquid existere & non existere; ergo nec esse & corrumpi. vnde viuentia in morte non mutantur, sed corrumpuntur; sola materia, quæ fuerat sub formâ viuentis, mutatur, quia manet eadem ante & post mortem viuentis, cum diuersâ tamen formâ, quod propriè est mutari. Hinc verò nihil profus inferitur circa causalitatem, hæc enim realiter oritur à causâ, quod non potest intelligi, nisi causa existat.

Tertiò arguunt: Quia dispositiones formæ, 41 ignis v. g. etiam in instanti in quo non existunt, disponunt ad formam ignis, ergo aliquid non existens potest physicè operari. Improbabilis sententia improbabiliori argumento probata, quia dispositiones disponunt materiam in genere causæ formalis, calor v. g. disponit lignum illud constituendo calidum, quod præstatur formaliter per ipsum calorem inhaerentem materię, quod proculdubio fieri nequit, nisi calor actu existat; ergo, licet causa possit operari physicè quando non existit, nihilominus dispositiones non possent physicè disponere quando non existerent, quia nequit subiectum actu esse vnitum calori, & habere calorem, si non existat calor. Ecce Antecedens prædicti argumenti improbabilius ipso consequenti.

Quartò: Quia ad hoc vt causa possit operari in passum, non requiritur eam esse penetratam cum ipso passo, sed sufficit si sit cum illo contigua; ergo similiter vt producat effectum, non requiritur vt sit in eodem tempore cum ipso, sed sufficit si sit immediatè ante illum. Sed contra, 42 quia etiam hoc argumento, licet nolens, probas, causam, antequam existat, si immediatè post effectum ipsa succedat, posse operari, quia etiam tunc est contigua in duratione cum ipso effectum: tam enim est contigua duratio sequens immediatè rem,

re rem, quam quæ immediatè eam antecedit. Ergo sicut ad operandum non requiritur in causâ nisi contiguitas localis cum passio, siue per hanc siue per illam partem fiat, ita causâ immediatè antequam existat, poterit operari; quod tu ipse negas. Respondeo ergo, concessio Antecedenti (de quo fatus Sectione sequenti) negando consequentiam. Ratio discriminis est, quia res, quæ antè immediatè existit, si modò non existat, modò est tam nihil ac si non exstiteret: unde modò non potest aliquid operari, non secus ac si nunquam exstiteret: defectus autem penetrationis causâ cum passio non collit, quò minus in agente includatur de facto virtus producendi, quia non impedit continentiam effectus in causâ. An autem possit causâ in distans operari, dicitur Sectione sequenti.

44 Legitur omnino concludendum est, causam non existentem non posse operari, etiamsi immediatè antea existerit; quæ est sententia Aristotelis apud Hurtadum supra, & ab omnibus defenditur, aliis quibus dumtaxat Thomistis exceptis. Probatut primò ad hominem, quia per te, si causâ non existit prius, non potest nunc operari, ergo etiamsi existerit. Probo consequentiam, quia quod existerit, non efficit ut modò habeat physicè aliquid amplius, quam si non exstiteret, quod per se videtur manifestum.

Dices: Manet causâ in virtute. Contrâ, manere causam in virtute, nihil est aliud, quam manere effectum causæ; sed per te non potest modò esse causâ in virtute, etiamsi futura sit realiter in instanti sequenti, quia modò non est in se ipsâ; ergo etiamsi antea fuerit, quia tamen modò non est in se ipsâ, non poterit esse in virtute, id est, in effectu seu operatione. Aduerte, manere in virtute, idem esse formalissimè, ac manere in operatione: unde, quando dicitur, posse manere in operatione, quia potest manere in virtute, respondetur idem per idem.

45 Contrâ Secundò ad hominem, quia per te non potest causâ, quæ antea exstiterit, operari in instantibus sequentibus, sed solum in primo immediato suæ existentie, ergo neque in hoc potest operari. Probo consequentiam clarè, quia non habet magis causâ in primo instanti quo non est, quam in millesimo postea, ergo vel in nullo poterit operari, vel in vtroque. operari autem in vtroque, omnino est ridiculum, aliàs possemus timere ne discerneremur à leone mortuo ante mille annos, ut benè quidam notauit; ergo dicendum est, in nullo posse operari.

43 Absolutè impugnatur eadem opinio, quia nulum subiectum potest causare materialiter aliquid formam, nisi existat simul cum ipsâ formâ, quod negat nullus; ergo neque alia causâ poterit causare, si non existat. Pater consequentia, quia tam necessaria est causâ efficiens respectu effectus, quam causâ materialis. Antecedens probatur ab Hurtado, quia si subiectum posset causare materialiter non existens, ergo non existens posset esse album, quod est ridiculum. Non placet hæc probatio, quia esse album, includit formalissimè ipsum subiectum albedinis, ut compartem; non potest autem totum esse, si partes non sint, quia totum non distinguitur à partibus; quare qui diceret, subiectum causare dum non existit, non deberet dicere, tunc subiectum denominari

à formâ, aut tunc esse album v. g. sed tunc tantum esse albedinem & causalitatem materiale in illam, ortam tamen à subiecto præcedenti; quod non est tunc esse formaliter album. Disparitas à priori est, quòd causâ adæquatè distinguitur ab effectu; unde non dicit tantam repugnantiam effectum esse quando non est causâ, quam totum esse quando non sunt partes, quia totum non distinguitur ab illis. Melius ergo probatur illud Antecedens, quia repugnat, naturaliter loquendo, etiam per vnicum instans accidens esse sine substantiâ, quod omnes fatentur, ob hanc rationem præcisè, quia dependet accidens à substantiâ ut à causâ materiali; ergo nulla causâ materialis poterit causare dum non existit.

Tertiò impugnari posset, quia hoc concretum, *causâ operans*, dicit duo, & causam, & ipsam operationem; ergo non poterit causâ esse operans, nisi ipsa sit; sicut non potest partes esse albus, nisi existat. Sed huic rationi respondebunt aduersarij, in eo casu non existere totum illud concretum *causâ operans*, sed solum operationem, precedentem tamen à causâ quæ antea fuerat.

47 A priori nostra sententia probatur, quia nemo dat quod non habet, sed causâ non existens nulum habet esse de facto, ergo de facto non poterit causare aliquid; quia causare, est dare esse effectui. Nec potest dici, sufficere causam esse possibilem, quia hoc non est esse aliquid de præsentia, sed posse esse; sicut posse esse sapientem, non est actu esse sapientem. quare de præsentia non poterit ut sapiens disputare, si sapiens non sit, quantumvis esse possit sapiens: dicam enim Disputatione 11. Metaphysicâ, à num. 10. rem puerè possibilem tam nihil esse de præsentia, quam Chimæram; ergo tam non poterit physicè operari, quam non potest Chimæra.

SECTIO VI.

De propinquitate causæ cum effectu.

48 Non disputo de causâ materiali & formali, quia hæc requirunt vñionem inter se, vñio autem non potest esse inter res distantes, unde necessariò hæc causæ requirunt indistantiam: nec de finali, quia hæc solum operatur mediâ cognitione sui, siue ut cognita; ut autem cognoscatur, non est necessarium ut sit potentie cognoscitiuæ coniuncta: solum est ergo sermo de efficiente. De causâ indistantiæ egit Aristoteles libro 7. sed immeritò eò distulit hanc difficultatem: cum enim in præsentia agatur de causis, oportuit etiam & de conditionibus requisitis ad agendum, qualis est propinquitas, disputare.

SUBSECTIO PRIMA.

Causâ non agit in distans, nisi operetur in medium.

SCOTVS & alij apud P. Suarezium Disputatione 18. Metaphysicâ, sect. 8. num. 2. opinantur, posse causam operari in distans, nihil
Ec 3 ope-